

LUD

Jedynie pismo polskie w Brazylii wychodzące dwa razy na tydzień.

Wydawca: Ksiądz Stanisław Piasecki
Redaktor odpowiedzialny: Stanisław Heben

PRENUMERATA: W Brazylii 10\$000 w góry, 11\$000 z dołu, podroczna 6\$000; za przesyłką osobną, nie we wspólnych paczkach, dopłaca się 2\$000; w Argentynie 6 pesów; w Europie 3 dolary; w Ameryce Północnej 2-50 dolary; w Urugwaju 3 pesy urugwajskie.

Adres Redakcji „Ludu”: Kurytyba — Aven. Dr. Jayme Reis 115
Adres dla listów: Kurytyba — Caixa Postal 155 — Paraná, Brazyli

OGŁOSZENIA drobne do 3 cm. wysokości przez jeden tam: do 3 razy należy przysłać 50%0. — Ogłoszenia pisani się zawsze z góry, numeracji nie umieszcza się. Ogłoszenia można pisać znaczkami pocztowymi.

„O POVO“ -- Jornal polono bisemanal

Cena numeru 200 reisów

W KURYTYBIE do nabycia w sklepach pp. Domaszkierski, Krzyżanowski, Kubisa i Aleksandra Majewskiego.

ODEZWA.

DOM IM. JÓZEFA PIĘSUDSKIEGO W OLEANDRACH.

Idziemy w nowe życie, w życie potężnej, mocarstwowej Polski.

W pochodzie ku potędze płać nam będą zniszczone dokonanych czynów, wielkich spraw i odniesionych zwycięstw.

Wśród zniczków Polski Odrodzonej szczególnie jasnym światłem zaplonie Znicz 6-go sierpnia, Znicz pierwszego czynu, z którego wywiodł się cały nowy życia watek. Ten znicz musi mieć swój ołtarz stały!

Będzie nim Dom imienia Józefa Piłsudskiego który stanie w Oleandrach krakowskich na historycznym miejscu, gdzie w roku 1914 w pamiętnym dniu 6-go sierpnia, o wczesnym brzasku rozpoczął się nowy marsz zbrojny do Niepodległości.

Dom ten być musi w całej pełni godny imienia wielkiego Wodza, godny wielkiego czynu. Więc musi być wspaniałym pomnikiem budownictwa, prawdziwym „monumentem sztuki, równy tyłu starodawnym budowlom podwawelskiego grodu. Bo jeśli w tamtych wyraża się treść minionej potęgi, niech w tym nowoczesnym monumente wyrazi się cały rozmach najnowszych wydarzeń i z tych wydarzeń zrodzony pęd strzelisty ku nowej potędze.

Niechaj więc Architekt-Budowniczy, którego myśl tak troskliwie przywarła do murów dawnej wielkości, do murów Wawelu, godnie wyduma w swem sercu ten nowy czynów monument, co stanąć ma w Oleandrach. Jak ma się przedstawiać, fronton gmachu, jak wyglądać jego wnętrze, jakie będą tam urządzenia i dzieła sztuki, odpowiedź na to niech da fantazja architektów artystów oraz praca zbiorowego wysiłku. Nie miejsce tu o tem mówić. Dzisiaj pragniemy tylko zaznaczyć, że Dom imienia Piłsudskiego winien być naprawdę monumentalnym.

Cheśmy jednak, by nie tylko był Domem-Pomnikiem, pomnikiem pamiętkowym czynu. Cheśmy by równocześnie był kuźnią czynu, kuźnią życia nowego, rodzącego się z tych samych źródeł duchownych z których począł się czyn 6-go sierpnia. Cheśmy, by stał się warsztatem pracy, którego zadaniem będzie rozwijanie w sercach pokoleń płomienistego ducha Legionów i Strzelca.

Więc w jednej części gmachu zamieszka Związek Legionistów. Pomieszczenia tutaj biurowe zarządów, wojewódzkiego i miejscowego, uro bratniej Pomocy dla byłych żołnierzy le-

gionowych, salę odczytową, czytelnia i t. p. Pomieszczenia przede wszystkim archiwum pamiątek legionowych, muzeum dzieł sztuki, związanych z dziejami Legionów, w szczególności z dniem 6-go sierpnia. Leżać będzie to tylko cząstka życia, które wypełni Dom imienia Józefa Piłsudskiego.

Główną i najbardziej twórczą pracą poświęconą wielkim zadaniom Narodu i Państwa, rozwinięta tutaj Związek Strzelców, który pomieszczenie dla biur swych zarządów, dla sal ćwiczebnych i koszar żołnierskich znajdzie w drugiej części gmachu. Będzie tu jednak nie tylko oparcie dla całej dotychczasowej pracy „Strzelca” prowadzonej na terenie Krakowa i województwa krakowskiego, lecz także powstać może tutaj oficerska szkoła strzelecka, która odtąd stała kształciłaby doborowe zastępy oficerów „Strzelca”.

Niechaj ci młodzi strzelcy, oficerowie, wychowani w atmosferze historycznego miejsca, staną się głównymi oherązami wielkiej państwowej ideologii Józefa Piłsudskiego, najgorętszymi współuczestnikami wszystkich państwo-twórczych prac narodu, przede wszystkim zaś niech się staną najczynniejszymi pracownikami na polu przysposobienia wojskowego. Na rzecz tej donioślejszej dziedziny życia państwowego, praca w Domu imienia Piłsudskiego będzie odtąd miała trwałą i dogodną podstawę rozwoju nie tylko dla „Strzelca”, lecz także dla harcerstwa, dla młodzieży szkolnej, dla młodzieży robotniczej i wiejskiej, oraz dla wszystkich innych grup przysposobienia wojskowego.

By jednak te daleko idące zamiary stać się mogły życiem, musi rozwinąć się jak największy wysiłek ze strony społeczeństwa, którego ofiarnością winien stanąć Dom imienia Piłsudskiego, jako dzieło całego narodu. Zebranych dotąd 50 tysięcy złotych (złożonych w Kasie Oszczędności m. Krakowa) to za ledwie skromny zwiazek tego wysiłku, jaki musi rozwinąć się już w najbliższych miesiącach.

Żywić jednak należy nadzieję, że zarówno miasto Kraków, które tak ochotnie na ten cel ofiarowało grunt miejski w Oleandrach, a którego przedmiotem dumy będzie dom wzniesiony, jak również całe społeczeństwo polskie w kraju i zagranicą, stanie do ofiarnej zbiórki na rzecz budowy Domu imienia Piłsudskiego. Płynące ofiarne datki od rodaków z za morza niechaj będą zachętą.

Wspólnym więc wysiłkiem miasta, narodu, przy życzliwej pomocy władz państwowych,

niechaj więc jaknajrychlej stanie Dom imienia Piłsudskiego, zarówno jako potężny Dom-Pomnik, jak też jako żywotna kuźnia gorącej pracy i twórczego czynu natchnionego orlą duszą Wodza Narodu.

Bolesław Fochmarski.
Prezes Okręgowego Związku Legionistów i Posel na Sejm Rzeczypospolitej.
KRAKÓW, dnia 26-go lipca 1928.

W myśl niniejszej odezwy, Redakcja „Ludu” zaprasza znanych rodaków do składki na ten „Dom-Pomnik” i równocześnie donosi że datki można składać na listę przechowywaną w Konsulacie Rzeczypospolitej Polskiej, lub też na listę w Redakcji „Ludu” którą z dniem dzisiejszym otwiera

OZY ISTNIEJE TYP ŻYDOWSKI?

Etнолог Fischberg doszedł do wniosku, że niema w dzisiejszej generacji żydów jednorodnego typu żydowskiego, lecz różnorodność typów w zasymilowanych do narodów, wśród których żyją. Niemieccy żydzi na przykład są w kształcie głowy, proporcjach ciała, pigmentacji skóry i rysach twarzy znacznie podobniejsi do Niemców, niż do swoich współwyznawców w Palestynie. W samem zresztą Jerozolimie statystyka dzieci naliczyła wśród Aschkenasim 40 proc jasnowłosych i 30 proc. błą kitnookich, podczas gdy wśród Sephardim jest ich tylko po 10 proc.

Wśród żydów europejskich czysty typ bruneta zachował się tylko mniej, niż w połowie, 10 proc ma już czysty typ blond, reszta jest mieszana. Wśród 75000 dzieci żydowskich stosunek ten dla typu blond jest jeszcze wyższy: 32 proc. ma jasne oczy, 46 proc. jasne włosy i jasną cerę.

Jeszcze gorzej przedstawia się rzecz z tak zwanym charakterystycznym nosem żydowskim; w rzeczywistości ma go tylko 14 proc. żydów, podczas gdy prosty (grecki) ma 57 proc. (wśród kobiet 59 proc.), lecz tamten znakomy odselek narzuca się właśnie uwadze i dlatego uznaje się go za typowy.

TENŻE TYP POZA ŻYDAMI.

Przytem z wielkiem zdziwieniem bywa przez niektórych stwierdzane, że zespół cech rasowych, przewyżczaliśmy się uznawać za żydowskie, spotyka się u różnych innych narodów. Stąd to powstały owe fantastyczne opowieści o pozostałościach po dziesięciu szczepach Izraela, które rozeszły się po świecie. Uderzającym jest typ żydowski w wyższych klasach Japonii nawet w rodzinie cesarskiej. Inkasi w Peru, książęce rodziny jawańskie, wiele ras „prymitywnych, naprzykład Bakairi w południowej Ameryce, Papusi, niektóre szczepy Indian (polinezyjskie, mikronezyjskie, północno-

amerykańskie), rodziny patrycjuszowskie w Holandji, kilka rodów arystokratycznych w Niemczech i Francji dziedziczą tak zwany typ żydowski. A czy trzeba przypominać, ile to razy pisma humorystyczne pokreślały żydowskie rysy Habsburgów lub dzisiejszego króla hiszpańskiego? Wybitny antysemita niemiecki Fritsch zwał typ żydowski nawet wśród Hehenzollernów.

TO SĄ SKUTKI ŻENIENIA SIĘ W TYM SAMYM RODZIE

Stąd wyprowadzają etnologowie śmiały, lecz silnie przekonujący wniosek: tak zwany „żydowski” wygląd nie ma nic wspólnego z etnicznymi żydami, lecz jest rezultatem dłuższej uprawianej żenienia się w tym samym rodzie czy rodzinie. Dzieje się to właśnie w dynastjach panujących u arystokracji, w kastach, na małych wyspach, w osadach leśnych i t. d. Nie ma to nic wspólnego z żydostwem, jako takim. U Żydów wyrobił i utrzymał się ten typ właśnie osobliwie silnie przez brak skrzyżowań z innymi rasami i dzięki częstym małżeństwom blisko spokrewnionych (w ghettach).

Dziś, gdy te warunki przeważnie się zmieniły, poznajemy żyda raczej po nazwisku, zachowaniu, dykcji, tonacji, gestach, wyrazie oczu, aniżeli po rasie fizycznej. Jak ich odmienna w niektórych krajach dobór naturalny, wywołany sposobem życia, niech posłuży taki przykład: na wyspie Rodos żydzi od 400 lat mają monopol na noszenie ciężarów. W sobotę nie można tam wyładować okrętów, bo targarami są wyłącznie żydzi. Otóż zawód ten wyrobił tam typ żyda wielkoluda, przewyższającego wzrostem Szwedów, a nawet Szkotów.

Wiadomości. Z POLSKI. ARMJA POLSKA.

Oficerów siły zbrojnej lądowej jest w naszej armji 17.905 w tem 1 marszałek, 11 generałów broni, 36 generałów dywizji, 81 generałów brygady, 476 pułkowników i t. d. Podoficerów (chorążych, sierżantów, plutonowych i t. d.) jest ogółem 37 tysięcy! Szeregowych niezawodnie jest oczywiście najwięcej, mianowicie 210 589.

Osobno liczy się oficerów i szeregowców marynarki dzielącej się na flotę morską oraz flotyllę rzeczne. W marynarce najwyższymi oficerami są kontradmirałowie, których jest 2 po nich idą komandorowie w liczbie 9, komandorowie podporządkowani w liczbie 28 i t. d. Ogółem oficerów jest 310, podoficerów zawodowych 700. Jak z tego widać nasza marynarka wojenna jest jeszcze bardzo słaba. Ponadto Ministerstwo Spraw Wojskowych zatrudnia w swych instytucjach kilka

tylonych.

POSZUKIWANIE BOGACTW MINERALNYCH W POLSCE.

Dowiadujemy się, że do Polski przybył ponownie znany geolog niemiecki, profesor Beck, który ustala położenie złóż i wód mineralnych w ziemi przy pomocy sobie tylko znanej metody, polegającej na badaniu temperatury danej powierzchni specjalnym termometrem własnego pomysłu. Prof. Beck bada obecnie złoża soli potasowych w okolicy Inowrocławia z ramienia światowego koncernu Solvay'a.

Metoda prof. Becka dała podobno w wielu wypadkach niezwykle wyniki.

Z Brazylii.

Kurytyba

KINO DLA MŁODZIEŻY. od 8 do 14 roku życia. Sędzia dla młodzieży Dr. Cunha Pereira wydał nowe pozwolenie na wieczorne przedstawienia dla młodzieży pod następującymi warunkami:

- 1) Przedstawienie musi się skończyć przed 9 godz. 30 minut.
- 2) Młodzieży towarzyszyć muszą rodzice lub ich zastępcy.
- 3) Film musi być wyraźnie dozwolony dla młodzieży.

UWIEŻONY został jakiś Stanisław pracownik typografji Predial, ponieważ kradł papier i sprzedawał go.

NOWE TURBINY WODNE. Dyrektor kurytybańskich zakładów elektrycznych wyjaśnia, że nad rzeką São João w municypjum São José dos Pinhães powstanie olbrzymia turbina wytwarzająca siłę wodną rzeki, która przy pomocy sztucznych kanałów i tuneli tworzy spadek 300 metrów. Instalacja ta, leżąca 80 km. od Kurytyby, kosztować będzie około 25000 kontów, łącznie z doprowadzeniem do miasta a praca potrwa ze 2 lata przy udziale 700 robotników. Kraj i miasto uzyskają w ten sposób nowożytnie i tanie źródło energii świetlnej i porędownej.

ARRANCHES.

OBCHÓD 3-GO MAJA. Uroczystość rozpoczęła się zbiórką w domu Towarzystwa, skąd wyruszył następnie pochod poprowadzony orkiestrą kolonistów. W kościele zachęcił rodaków ks. proboszcz Góról do jedności, do zachowania ducha polskiego i do miłości ku starej ojczyźnie i ku nowej, to jest ku Polsce i Brazylii — jak ku jednej rodzinie, która składa się rodziców i dziadków. Podczas sumy uroczystej śpiewał miejscowy chór mieszany, prowadzony przez Siostrę Miłosierdzia a na wyjściu zagrzebiał ze wszystkich ust „Boże, coś Polskę”. Pochód wrócił do domu Towarzystwa, gdzie przy na-

bitej sali ciankie glosy dziatwy ze szkoly Sióstr Milosierdzia zanucily »Trzeci Maj«, nastepnie pieśń brazylijską — naprzemian z deklamacjami polskimi i brazylijskimi. Huknął wreszcie hymn »Jeszcze Polska« zagrany przez orkiestrę, która swoja powaga przypominała o- we orkiestry starożytnych klasycznych narodów. A potem druga orkiestra wykonała hymn brazylijski.

Po przerwie obiadowej rozpoczęło się przedstawienie amatorskie pod tytułem »Trzeci Maj« z którego wszyscy widzowie nauczyli się ofiarności na cele polskiej oświaty.

W następnej sztuczce brazylijsko-murzyńskiej uśmieci się wszyscy, kiedy jakiś biały pan zasnął biały — a obudził się czarny.

Najmilsze wrażenie sprawił jednak »mały pulk« z dzieci złożony i z wąsatego generała, wreszcie »cygański taniec« dzieci. Trzeba przyznać, że nie było to »scyganieone, lecz wykonane porządnie.

Wszystkie te produkcje kierowane były oczywiście przez Siostry Milosierdzia ze szkoły parafialnej.

Koniec wszystkiego, jak zwykle, stanowiła zabawa starszych, która pochłonięta z pewnością — jak sądzić — wiele »wilgoci«, wiele pieniędzy, no i wiele czasu — bo pogoda świetnie dopisała. W idz.

Parana.

Z Rio informują gazetę »A Republica«, że zeszłoroczny dochód pocztowy w naszym stanie wzrósł od roku 1927 o 44 i pół procentu z sumy 929,801\$489 do 1,289,280\$9610.9

WYSTAWA W MURICY została otwarta, a bierze w niej udział przeszło 300 kolonistów wystawiających przedewszystkiem pszenicę. Zawarto liczne transakcje.

POD PONTA GROSSA na trzecim kilometrze linii północnej wpadł pod koła pociągu niejaki Biscaya. Maszynista nie zdążył zatrzymać na czas pociąg i nieszczęsny został strasznie poszarpany.

JAK ROZPOZNAĆ NIEUCZCIWEGO MŁODZIENCA? Łatwo go poznać no tem, że prowadzi chętnie brudne rozmowy z dziewczyną, że urządzi spacer z nią na osobności. Te znaki są nieomyślne.

Tak było i z 19-letnią Heleną, której zawrócił głowę 22-letni węgier Wawrzyniec. Rodzice paniny sprzeciwiali się tej znajomości, mimo to młodzi zaręczyli się.

Helena oddała swe serce kawalerowi, a wreszcie ogłupiała, jak to często w miłości bywa, oddała się rozpuścić z tym młodzieńcem. Jednego ranka wybrała się oboje nad rzekę Tietê, gdzie się zwykle ukrywali. Tam dobył Wawrzyniec rewolweru i dał 5 strzałów do narzeczony. Jedna kula była celna, ale »ukochany« począł dla pewności tłuc kolbą w głowę »ukochanej na zawsze«, by ją dobić. Poczem ulotnił się. Dopiero koło 11. godz. posłyszeli przechodnie jęki nieszczęsnej i odwieźli ją do Santa Casa, gdzie walczy obecnie ze śmiercią. Policja czyni poszukiwania za zbrodniarzem — A więc dziewczęta, zapamiętajcie sobie, po czem poznać możecie nieuczciwych młodzieńców!

Rio de Janeiro.

BANKRUKTWO ogłosił firma: Lafayette Bastos e Cia w Rio (20 tysięcy kontów długu), Colombo Gamberino w Rio (3 tysiące kontów), Langard-Menezes w Rio, Jealheria Louiz de Rezende w Rio (7.000 kontów pasywy).

—o—

TROCHĘ ZE STATYSTYKI. Podług obliczeń z 31-go grudnia

1928 roku Brazylija ma już 32,637,090 mieszkańców.

Stan Minas Geraes dochodzi już do 7,699,500 dusz, tymczasem Matto Grosso ma zaledwie 460,000 mieszkańców.

Rio de Janeiro ma 2,004,000 mieszkańców.

São Paulo ma 1,040,000 mieszkańców.

Recife ma 380,000 mieszkańców.

S. Salvador (Bahia) 360,000 mieszkańców.

Porto Alegre ma 300,000 mieszkańców.

Przyuszczalnie jak w tym tempie pójdzie rozrost ludności to Brazylija będzie miała w 1930 roku 45 milionów ludności.

Minas Geraes.

TAJNE WYBORY. Poraz pierwszy odbyły się w Minas wybory uzupełniające, które były tajne. Sam prezydent odwiedzał niektóre lokale wyborcze, aby się przekonać czy przepisy są zachowane. Wybory skończyły się zwycięstwem kandydata ludowego wobec kandydata rządowego. Ludność sprawiła prezydentowi zato wielką owację.

NAWOZY »PAULISTA« w magazynie z kości i nawozy, które fabrykuje

Julio Garmatter i S-ka są do nabycia jedynie w składzie: CASA VERMELHA Eurico Fonseca & Cia Rua José Bonifacio N 127 — Curitiba

Ze świata.

Włochy.

Rzym, 13-go maja. — Papier z okazji swego jubileuszu kapłaństwa przyjął pielgrzymkę składającą się z 10,000 dzieci należących do Stowarzyszenia św. Dzieciątwa.

Rzym, 14-go maja. — Izba deputowanych potwierdziła traktat laterański regulujący stosunki rządu ze stolicą Apostolską 357-miu głosami, 2 były przeciw.

Projekt co do małżeństwa i sprawy finansowej przyjęto jednogłośnie.

Francja.

Paryż, 13-go maja. — Wynik wyborów do izby deputowanych jest następujący: Wybrano: 8 konserwatystów, 127 republikanów, 137 republikanów z lewicy, 40 republikanów radykalnych, 29 socjalistów radykalnych, 29 republikanów socjalistów, 164 socjalistów, 4 socjalistów komunistów, 24 komunistów. Herriot obrząbił spełniający urząd mera w Lyonie widząc swój haniebny upadek zawołał: »Nie trzeba kwiatów ani wieńców, jestem pobity, usuwam się«. Upadek jego jest związany z naród pójdzie drogą roztrąpaności za wskazówkami Poincaré

500 LECIE DZIEWIOY ORLEAŃSKIEJ

W Orleanach odbywają się uroczystości na pamiątkę wyzwolenia Orleanu pod dowództwem świętej Joanny d'Arc. Na uroczystości bierze udział prezydent Francji Doumergue, delegat papieski kardynał Lepicier, wyższe duchowieństwo francuskie, przedstawiciele armji, akademji i t. d.

Niemcy.

Donosi telegram z Friedrichshafen, że wyjeżdżający »Zepelin« do Ameryki północnej ma zabrać 59 pasażerów i 2000 kilogramów przesyłki pocztowej.

Rosja.

Moskwa, 14-go maja. — Poboczne dopływy Wołgi z północy zalały 300 wsi. Tysiące ludzi są bez dachu.

SETKI I OPIELCÓW. W Smoleńsku zgromadziły się tłumy na drewnianym moście, by przyglądać się wezbranej na 11 metrów wodzie w Dnieprze. Nagle most się załamał.

Rolnicy chcecie siać?

To musicie koniecznie nawozić ziemię sztucznymi Nawozami.

Nie używajcie jakich bądź nawozów. Powinności kupować nawozy sztuczne tylko w firmie, która już od lat istnieje i wielkie doświadczenia ma, oraz jak się ogłasza posiada rzeczywistość WYSOKO WARTOŚCIOWE NAWOZY SZTUCZNE które zawierają POTAS, FOSFOR, AZOT i inne składniki. TAKĄ FIRMA W PARANIE JEST JEDYNI

Casa Hackradt

CURITYBA — Rua 15 de Novembro 96.

Nawozy tej firmy ZOSTAŁY UZNANE przez TOWARZYSTWA ROLNIOZE oraz przez różne komisje gdzie niema Towarzystw Rolniczych ZA ZNAKOMITE. — Kto jeszcze nie przekonał się o dobrych wynikach nawozów sztucznych z tej firmy NIECH ZAŻĄD TYCHŻE TYLKO Z MARKA!

Bo tylko w tym wypadku płacicie to, co chcieliście zakupić.

a woda porwała setki ofiar ludzkich.

ŻNIWO BOLSZEWIZMU.

Niedawno wyszła w Londynie książka o bolszewizmie w Rosji angielskiego ministra finansów, Churchilla, z obryzanim materiałem dowodowym. Z tych danych okazuje się, że dotychczas bolszewicy zamordowali 28 biskupów, 1219 kapłanów, 6000 profesorów i nauczycieli, 9000 lekarzy, 2950 artystów, 54 000 oficerów, 70 000 poliojantów, 139 000 robotników, 260 000 żołnierzy, 355 000 obywateli ze sfer inteligencji i 815 000 włościan.

Zaiste żniwo śmierci niezwykle wielkie!

Litwa.

Kowno 14-go maja. — Policji udało się wyśledzić sprawców sprzysiężenia przeciw Waldemarasowi.

Do spisku należeli członkowie z organizacji Ausra.

Ujęto samego szefa tegoż związku oraz kapitana 5 pułku piechoty na którego czele po dokonaniu zamachu miało dokonać przewrotu politycznego.

Łotwa

Ryga, 13-go maja. — Skazano na śmierć 4 obcych terrorystów w których rękach polioja w chwili przekradania się na teren torjunt lotewskie znalazła bomby dynamitowe.

Hiszpanja.

WYSTAWA W SEWILLI Para królewska dokonała otwarcia obywatelskiej wystawy. Po przemowie Primo de Rivero rozległy się salwy armatnie, poczem odegrano hymny; hiszpański i krajów łacińskiej Ameryki. Pawilon brazylijski jest trzeci z kolei.

Anglja.

Korespondent Times'u z Londynu donosi, że zmarł 7-letni syn adoptowany Waldemarsa, litewskiego prezydenta ministrów. Przyczyną śmierci dziecka są rany otrzymane przy zamachu na przybranego ojca.

Australja

Znaleziono zwłoki lotników Hitchcocka i Andersona, którzy udali się na poszukiwanie samolotu innego »Soutgarn Cross«. Lotnicy musieli lądować, a z braku wody, zginęli.

St. Zjednoczone

Wkrótce ma wystawić bank kompanji Manhattan nowy drapacz chmur 64 piętach 20 milionów dolarów.

UWIEŻONY KRÓL. W Kolumbji odsiadauje obecnie 3-miesięczne więzienie król naftowy Harry F. Sinclair — za sprawki przy wierceniu szyb przed 5-ciu laty.

REKORD WYSOKOŚCI. Lotnik Apollo Soucek wzniósł się na samolocie 40,000 stóp nad poziom morza. Termometr

wkazywał tam 60 stopni Fahrenheita poniżej zera.

ZACMIENIE SŁOŃCA Na Filipinach w Azji widoczne było zupełne zaćmienie słońca dnia 9-go maja o godzinie 3 i pół po południu.

Chile.

Minister spraw zewnętrznych wysłał do Waszyngtonu notę zawiadomieniem, że spór między Chile a Peru (o Taena i Arica) jest zakończony.

Kuba

Prezydentem republiki został ponownie wybrany generał Geraldo de Moraes na okres 1929 — 1933.

Havana, 7-go maja. — Przybył do tutejszego portu z Hamburga po dziesięciomiesięcznej podróży na małej łódce przez ocean niemiecki marynarz nazwiskiem Mueller

PORTUGALJA BRAZYLJA Portugalski konsul w Pernambuco dał rządowi portugalskiemu sprawozdanie o smutnym położeniu portugalskich emigrantów, o niskiej wartości portugalskich produktów i o konieczności zwroczenia wychodźstwa portugalskiego do własnych państwowych kolonji.

BOLIWJA I PARAGUJ

Spór między temi krajami zdaje się przybierać ostre formy. Paraguj oskarża Boliwję że wzmożona załoga na spornem terytorjum po prawym brzegu Rio Negro o 400 żołnierzy. Boliwja zaś protestuje przeciw napadom wojsk paragajskich na placówki boliwijskie. Podobno nawet była tam ostra strzelanina. Skargi poszły do Ligi Narodów.

Komunikat

Konsulat R. P. w Kurytybie, nawiązując do komunikatu opublikowanego w listopadzie 1927 w sprawie pełnego zerachowania wkładek oszczędnościowych, złożonych w Pocztowej Kasie Oszczędnościowej, a nie podjętych przed dniem 19-go sierpnia 1925 roku, — zawiadamia zainteresowanych, iż termin do składania zgłoszeń o zerachowanie wkładek oszczędnościowych, złożonych w walutach pełnowartościowych w Pocztowej Kasie Oszczędności, za pośrednictwem instytucji państwowych polskich, oraz dowodów stwierdzających dokonanie wpłaty walut pełnowartościowych, przedłuża się do dnia 30-go czerwca 1929 roku.

Wobec powyższego, wzywa się właścicieli wspomnianych wkładek oszczędnościowych w Pocztowej Kasie Oszczędnościowej, którzy nie zgłosili w Konsulacie R. P., w przepisany terminie do dnia 8-go czerwca 1928 roku posiadane dowody na dokonane wpłaty w Pocztowej Kasie Oszczędności, do zgłoszenia dowodów na te wkładki,

w terminie dodatkowym do dnia 20-go czerwca 1929 roku. —

Dowodami temi są: 1) stara książeczka wkładowa P. K. O. 2) kwity Konsulatu Rzeczypospolitej Polskiej na sumy wpłacane do P. K. O. za pośrednictwem tegoż Konsulatu, lub jeśliby właściciele wkładek oszczędnościowej nie posiadali takich kwitów, zwrotne pokwitowania P. K. O. na wpłacone tam sumy, lub jeśli dana osoba nie posiada kwitów Konsulatu J. R. P. oraz nie posiada również zwrotnych pokwitowań P. K. O. — należy podać do którego konsulatu wpłaściła daną wkładkę, datę dokonanej wpłaty oraz kwotę wpłaconych — 11 rejestrów. —

Do każdego podania nadsyłanego w powyższej sprawie, (wraz ze wspomnianymi dowodami poczynionych wpłat na rachunek w Pocztowej Kasie Oszczędności, należy załączać 1000 w znaczkach pocztowych na opłacenie kosztów przesłania wniosku o zerachowanie rachunku potenty i sądowników (dowody poczynionych wpłat) do P. K. O.

Powyzsz komunikat nie dotyczy osób, które zgłosiły w Konsulacie R. P. posiadane dowody, w terminie przepisowym do dnia 6-go czerwca 1928 roku, oraz tych, którzy wysłali swe dowody bezpośrednio do P. K. O.

Konsul R. P. K. Downarowicz

Telegramy z Polski.

Warszawa, 13-go maja. Pierwszym ambasadorem włoskim w Polsce został zamianowany eksambasador z Buenos Ayres hrabia Marcin Fronklin.

Paryż 13-go maja. — Donoszą, że Paderewski dostał od rządu francuskiego wielki krzyż Legji Honorowej.

Poszukuje się familji s. p. zmarłego Józefa Lewandowskiej w mieście São Paulo. Zmarła pochodziła z Kurytyby, zostawiła majątek.

Familja niech się zgłosi po bliższe informacje do Redakcji »Lud«.

Tow. »Oświaty Ludowej« na Kolonji Sta. Kandydy ma zaszczyt zaprosić Szanownych Polaków, asiedów i zycielow Towarzystwa na Obchód Konstytucji 3-go Maja, który się odbędzie 19 Maja b. r. w sali Towarzystwa.

KURS PIENIĘDZY.

Dolar	8\$500
Lira włoska	\$446
Frank francuski	9387
Angielski funt szteeling	129100
Pez argentyński	84680
Frank szwajcarski	1\$686
Złoty polski	1600

UWAGA!

Związek Polski w Kurytybie zaprasza szanownych członków na Zbawę Taneczną, którą urządza dnia 18-go maja b. r.

Wstęp dla członków bezpłatny za okazaniem kwitu z ostatniego miesiąca.

Zarząd.

Związek Amatorów Sceny urządzi w Abranhes w Tow. Wład. Jagielny w niedzielę 26-go maja 1929 roku o godzinie 7-mej wieczorem wielkie przedstawienie pod tytułem

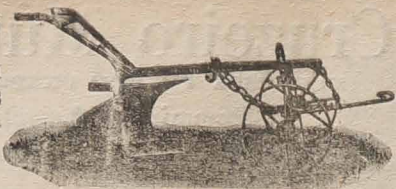
Wigilia św. Andrzeja Szuka ludowa w jednym akcie ze śpiewami i tańcami.

Po przedstawieniu wielki Bal, będzie przegrywał znakomity Jazz-Band z Kurytyby.

Koloniści

DOŚWIADCZENI
W ROLNICTWIE
UŻYWAJĄ TYLKO
MASZYN OD
FIRMY:

Casa Hackradt

CURITYBA, Rua 15 de Novembro 96.

CAIXA POSTAL 420.

Nawozy „Paulista” w maczce z kości i nawozy, które fabrykuje Julio Garmatter Spółka

Są do nabycia jedynie w składzie:
Casa Vermelha
Eurico Fonseca & Cia.

Rua José Bonifacio N. 127 — Curityba.

Firmy wychwalają Metodę Buchalterji Rolnika Eliasza Metynowskiego. W szkole Handlowej w tak zwanej **Instituto Technico Commercial** pod dyktando Profesora Eliasza Metynowskiego można się łatwo, i to w krótkim czasie, nauczyć Buchalterji z którą może dyplomowany pracować w świecie. W Szkole tej uczą się przeważnie ci, którzy nie tylko, że chcą pokazać w świecie dyplom ale przede wszystkim **zdolność buchalteryjną**. Jeśli chcesz się nauczyć Buchalterji, to idź się do **Instituto Technico Commercial** — Rua Comendador Araújo 276 — Curityba. W szkole tej istnieje **Internat** Mówi się i po polsku.

Potrzeba zaraz chłopca do zakładu Fryzjerskiego.
Rua Ebanó Pereira 41

OSWIATA ma na składzie wiek-
szą ilość broszur: **Św. Teresa** od
Dzieciątka Jezusa z Nowogą 160
brzaskami w cenie \$500, tuzin \$5000.

UWAGA!

Penowie fryzjerzy i kupcy! Sprzedam fryzjerskie i trzema pokojami i kuchnią całość lub połowę. Lokal nadaje się na wszelkie przedsiębiorstwa. Powód na miejscu.
Rua Ebanó Pereira N 41.

POLSKI HOTEL BRASIL
położony w pobliżu dworca kolejowego. Pokoje i wygodne pokoje wynajmuje się z utrzymaniem. — Przyjmuje się stołowników. Obiady wysiła się do domu. W każdym czasie są do nabycia ciepłe i zimne potrawy, oraz doborowe trunki i szarab. Kuchnia doskonała. Ceny od 65 do 155 dziennie; na dłuższy czas bierze się taniej. Automobil na dworcu. Telefon 822 — Rua Floriano Peixoto 98. — Curityba.
Właściciel: **Leopold Rejniak**

Mam zaszczyt zawiadomić Szanownych Klientów i Odbiorców, że **przynosłem mój Skład Handlowy z miejscowości MATEUSZA do AGUA BRANCA**. Upraszam Szanownych Klientów i Odbiorców odwiedzić mój skład różnych towarów, które sprzedaję po cenie niższej niż w São Matheus. Upraszam o jakże odwiedzenie i przekonanie się, że rzeczywiście taniej sprzedaję!
Michał Samsonowski — Agua Branca.

OKAZJA!
Sprzedam tańże lóko żelazne z materacem i piękne lustro.
Rua Visconde Rio Branco 182.
Stanisław Radomański.

Dr. Carlos Heller
Praktykował w hamburskich, wiedeńskich i paryskich szpitalach.
Praktyka ogólna.
Leczy specjalnie choroby skórne, weneryczne, pęcherza i włosów.
Klinika dla dzieci. — Leczy Złoty oraz rany na nogach bez odcierania.
Leczy sztucznie promieniami Diatermia.
Konsultorium i rezydencja:
Rua 15 de Novembro 5. Przyjmuje od 10 do 12 i od godz. 4-tej do 6-tej.
Rez: Rua C. Araújo 970 — Telefon 424

ELIXIR 914

1 pastylki 914.
Kilkudniowe zażywanie: 1) Czysta krew, 2) Sproszadza zanik przyszłoc. plam, swędzenia ran i t. p. 3) Usuwa reumatyzm, ból głowy i gości. 4) Usuwa objawy syfilistyczne. 5) Wzmocnia trawienie.
Elixir 914 nie atakuje żółdka, jest najlepszym środkiem czyszczącym krew, usunianym przez ciałki i lekarzy chorób syfilistycznych.
Dozwolony przez Urząd Zdrowia D. N. z S. Paulo N 36 z 21-2-1916.

Chargeurs Reunis i Sud Atlantique

Bezpośrednia komunikacja z portem polskim Gdynia

Luksusowe statki **LUTETIA** i **MASSILIA** w 9 dni do Europy.

Do doskonale zorganizowane pośrednictwo przy sprowadzaniu rodzin z wszystkich miast Europy tak zwane bilety Chamada.

PRZEDSTAWICIEL NA PARANĘ:
P. TEOFIL G. VIDAL
RUA 15 DE NOVEMBRO N. 115.

AGENCI FIRMY:
Ladislau Bukowski, Ponta Grossa — Parana — Praça Barão de Guaratuba N 4 — Caixa postal 174.
João Szkleniarz — Prudentópolis — Parana — Praça 15 de Novembro 4.
Albin Piotrowski — Ivahy — Parana.
Ludovico Hawryluk — Iraty — Parana.
Stanislaw Głuszczyński — Marechal Mallet — Parana.
João Zawadzki & Cia — Fluvipolis — Parana.
Wł. Kacprzak — Rio Claro — Parana.
Kółko Rolnicze, adres Ks. Zdzisława — São Mathens — Paraná — Francisco Pasternak — Itayopolis — Alto Paranguassu — Estado Santa Catharina.

APTEKA „TIRADENTES”

Aptekarz: **KUNO KLEEMANN**

Kurytyba — Praça Tiradentes 37 — Telefon 1084

Bogaty skład nowo sprowadzonych artykułów drogerijowych i aptekarskich, krajowych i zagranicznych, perfumarii, mydelek, artykułów gumowych, aniliny i t. d. — Recepty lekarskie wykonuje się sumiennie i po cenach umiarkowanych.

W aptece tej udziela kilku lekarzy porady lekarskiej.
MÓWI SIĘ PO POLSKU.

Klinika Chirurgiczna
RUA AQUIDABAN N. 66.
Telefon N. 442.

Choroby zamiejscowych przyjmuje się na stały pobyt. Nowy aparat Restgana (Hao-X). Specjalność: choroby chirurgiczne, koblące i dróg moczowych.
Dr. Antoni Bydygier

POLSKI ZAKŁAD Jubilersko-Zegarmistrzowski ANEL

Kazimierz Wojnarowski.
Rua Ebanó Pereira N 19

przyjmują zegarki, zegary i wszelką biżuterję. Wykonuje naprawy z gwarancją szybko i tanio.

leciało przez tłum i trafiło wielu do przekonania. Gromady ludzi przerzedziły się powoli i mieszkający rozosiedli się do swych domów. Zanim jednak zdołano umiejscowić ogień, przetrząsnął się z jednego składu na drugi, i uchronić od spłonienia pozostałe materiały wybuchowe, huźna i groźna kanonada trwała przez dzień cały, aż do 2-giej w nocy.

Ten olbrzymi pożar przedstawiał wspaniałe widowisko w swym żywiołowym rozpalaniu, zwłaszcza wśród nocnych ciemności. Składy broni i amunicji były na przedmieściu Odessy, zwane Peresyp, i zajmowały znaczną przestrzeń. Mniej więcej trzecia ich część opaloną została przez ogień, i to złoto-żółte morze płomieni, rozsiewające blaski i strzelające w górę jaskrawszymi smugami, niszczycielskie i palące, sprawiało zdala imponujące wrażenie, oświetlając swym migotliwym tańcem szkarlatne od ognia niebo.

Zarówno tu, jak w Kijowie, wysadzenie w powietrze składów amunicji niemieckiej było dziełem rewolucjonistów rosyjskich.

Ponieważ do Lemieszówki niepodobna było wracać wobec ponoszącej się bezkarnie anarchji w powiecie taraszańskim, więc na resztę lata pojechałszy z Odessy do Baczury. Na stację monasterzyjską wyjechał po nas mały powozik i znowu, po paromiesięcznej przerwie, odczyły nas pola i lasy, i szeroki krag dalekiego, pogodnego horyzontu, i kopy żółtego zboża, stojące na szczytach, żółciejących łąkach, i ten cichy, tylekroć opiewany, a zawsze najmielszy i najmowniejszy urok wsi i natury. Po drodze przejeżdżałyśmy przez Monasterzyśka Tytusów Podolskich. Dworu już tu nie było — spłonął, zarówno jak zabudowania folwarczne, z czysów Rady Centralnej, a właściciele, napadnięci znielacnie przez bandę chłopów, która przyszła tu rabować i nieczcić, ledwo z życiem ujęć zdolała. Strzelano za nimi, a gdy, uciekając, ogładniali się w obawie pogoni, ogniste języki palowały już po dachu domu, grożąc zagładą całej siedziby, którą sami zbudowali.

Za miasteczkiem widać było zdala stare, rozłożyste drzewa baczuryjskiego ogrodu i szkółki leśnych parkowych i owocowych sadzonek i krzewów, które

re Leon hodował z ogromną znajomością rzeczy i zamiłowaniem na obszarze kilkunastomorgowym czerpiąc stąd dość znaczne dochody. Stary ogród baczuryjski był oryginalny i pomsny wskutek niesłychanej bujności drzew, krzewów i wszelkiego rodzaju roślinności. Leon lubił porównywać go ze słynnym zolowikim «Parodem», twierdząc żartobliwie, że pod względem bogactwa barw i szalonego rozkwitu w porze wiosennej nie ustępował w niczem tamtemu. Był, tu tunel pod zieleniem przykryciem zwierających się z sobą w góry konarów — były strzyżone szpalery młodych drzew, niby przednia straż spoliłaków za którą rozpięły się tużnie pradawne dęby i graby, były dzikie chaszczcze spletańcych i powikłanych krzewów i pnących się latorośli, które szkarlatem liści zaaczyły w jesieni swą wędrowkę, aż na wierzcholki strzelistych świerków, — był naprawdę przepych i kontrast barw, tonów i ulistnienia, bo Leon kochał się w pięknie roślinnego świata, śle dził baczenie za nowo-odkrytym w tej dziedzinie gatunkami, sprowadzał je z zagranicy do Baczury, aklimatyzował, rozmnażał w swych szkółkach, polecał w katalogach, Pragnąc ożwić istniejące parki wdzikiem noi osób, tak w zakresie drzew ozdobnych, jak i w sadownictwie. Był to prawdziwy ogrodnik-amator, który z zapalem i wytrwałością szedł w obrany przez siebie kierunku pracy w ciągu lat kilkunastu, będąc przytem w okolicznych chłopach chęć posiadania własnego, chociażby najmniejszego sadu przy każdej chacie i sprzedając im śliczne szczypty owocowe po śmiesznie niskiej cenie.

Szeroka aleja, do której nie przedarł się nigdy promyk słońca przez gąszcz sumiastego o góry listowia, zajęchaliśmy przed dwór. Weszło wyszczyłyśmy z powozu, witał się rodziną, oczekującą nas na ganku. Uściski, śmiech, pytania, tętniły w powietrzu, a dwór starszek otworzył naocześnie swe sterczościenne, okute drzwi, aby nas — już tułaczki — przyjąć i ugościć.
— Pokażcie się, jak wyglądacie? — mówiła żywo moja bratowa, przypatrując się nam zmierzonym z powodu niemiłej krótkowzroczności, lecz rozjaśnionymi radością oczami. — Świecie! Znać na was słońce południa!
— My czujemy się doskonale — za-

«ucjamięzionej» ludności ryżawieckiej, goniący za nim z nożem, aby zgładzić ze świata tego «krwiopicę», przedstawiał w owej chwili takąż ślepią i dziką siłą jak tygrys, napadający w dzungli rozmiłowanego w przyrodzie badacza. Kilkupokojowy dworek w Ryżawce, na lecie prastarych, ogrodowych drzew, z szeroką werandą, oplecioną dzikiem winem, był wiernym obrazem charakteru i umysłowości zamieszkujących go ludzi. Od chwili wybuchu wielkiej wojny kuzyn mój gościł u siebie ojca starszaka, znanego i szanowanego ogrodnika na Kresach. Powstanie z 63-go roku, zesłany na Syberję, w ciągu lat dziesięciu utrzymywał się tam z lekcyj muzyki, wzbudzał swą niezachwianą prawiocia przyjaźń i szacunek wśród miejscowych Rosjan. Ozwiek «czysty» w najpiękniejszym tego słowa znaczeniu, dobry rozumną dobrocią, w zakresie spełniania różnorodnych obowiązków surowy był i wiele wymagający od ludzi, lecz miał do tego prawo, bo daleko więcej żądał od siebie. Skromny dworek ryżawiecki krył wewnątrz kilka bennych piócen. Prześliczny portret olejny przedwcześnie zmarłej, ukochanej żony mego wujka, pendzla Tadeusza Ajdukiewicza, przedstawiający ją w wieku młodzieńszym, ozdabiał ściany ulubionego jadalnego pokoju. Pod względem wyborczego pochwycenia i oddania wewnętrznego, duchownej treści portret ten nasuwał wspomnienie słynnej Momy Lizy. «Wieczna kobiecość» promieniująca zardówno z włoskiego arcydzieła, jak z utworu naszego malarza, z tą tylko różnicą, iż powab tamtej tkwi w subtelnej finezji uśmiechu, tu zaś zachwycał wdziękiem i urokiem dobroci polskiego dzieła. Cenna biblioteka, złożona z wbitnych dzieł, oryginalny Juliusza Kossaka («Stadnina») i Matejki («Maćko Borkowicz») moc drobnych obrazków, stare mahonie, znakomity fortepian i fisharmonja (lubiano tu «muzykować»), stwarzały atmosferę kultury i sztuki, pomimo prostoty białonych ścian.
(Dziś... czy stoi ten dworek jess cze! i kto zamieszkał wśród jego ścian?)

tych ludnym i światnym Kijowie. Należało raczej korzystać z każdej chwili spokoju, bo niepodobna było przewidzieć, co się okaże w następnym rozdziale historii, która prawie cała Europa od początku wielkiej wojny pisała krwią i łzami swych ludów.

Pojechałam tedy z Hanezką do Odessy na morskie kąpiele, pragnąc wzmocnić na przyszłość dość wątłe zdrowie. Kalikst pozostał w Kijowie i gospodarował na odległość, przyjmując raporty i wydając rozporządzenia Wilczańskiego, który dojeżdżał do Białej Cerkwi parę razy na tydzień.

Ta ostrożność była zupełnie usprawiedliwiona oraz większym rozważaniem się powstańców band i biernym zachowaniem się Niemców. Wogóle pozycja okupantów na Kresach nie była mocna. Podpalenie paru młynów, przeladowanych zbożem, na Padole, bomba rzucona w środku miesiąca, wybuch amunicji w Kijowie, a wreszcie zamach na gen. Elchorna, świadczyły jasno o potężności ludności, przeważnie tej zwierchnikom. — prowincji działa się jeszcze gorzej. Tu żołnierzy, odczytujących się od swych towarzyszy, ginął nieraz bez śladu.

Taraszański jednak ruchawkę mogli Niemcy zdusić z łatwością, ale uważali ją za kłapę bezpoczciwstwa, przez którą uchodził nadmiar nsgromadzonej energii. Zlokalizowali tylko ten pożar, strzegąc baczenie, by się nie przetrzało na inne powiaty, co utrudniłoby znacznie rabunkowa gospodarce, dającą im możność przeciągania niepomysłnej wojny. Za czasów okupacji zły do zgłodniałych Niemiec nie tylko całe wagony zboża, kukru, duszców i mięsa, ale ponadto każdy żołnierz miał trawo wysyłać do domu co tygodnia pięciokilową paczkę. Można sobie przedstawić, jakie góry tych paczek wędrowały do wycieczekowych blokad Ni-miec.

Zbrodnicze i rabunkowe instynkty w najgorszych jednostkach ludu naszego rozszalały się do tego stopnia, że nie poprzestając na rabowaniu dworów i mordowaniu obywatelstwa — rzucano się na bogatszych chłopów-gospodarzy. Cała drobna szlachta w Lemieszówce drżała o życie i mienie, bo przywódcy band odgrażali się głośno, że ich, jako «luchów», wyrzną do nogi, albo też spalą i wypędzą.

W ostatnich kilku dniach życie ukazało nam najniespodziewanej takż zmiennosc oblicza, że nie wierzyliśmy w jego pozorną dobroć i nawet w

NAJWYBOKOWSZE PIWO OBECNEGO SEZONU JEST BEZ-
SPREZECZNIE

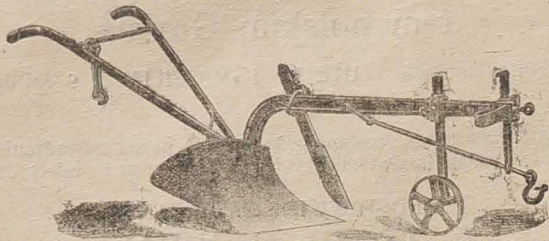
„Bock Jasne” i „Bock Ciemne”

Z BRÓWARU TUTEJSZEGO

ATLANTICA

Telef. 790 i 791. — Curityba — Av. Iguassú N 9-12

Deposito 790

PRAKTYCZNE NAJROZUMNIEJ ORZĄDZE ZIEMI
PŁUGI SA WE WIELKIM WYBORZE

CASA METAL

CURITYBA, Rua 15 de Novembro 44 — Caixa Postal 140

KSIĘGARNIA I DRUKARNIA

Antoni Rydygier & Ca. Limitd.

Rua Barão do Serro Azul N 6 — CURITYBA.

Księgarnia: Książki w językach: polskim, portugalskim i francuskim. Książki jaskolne i pomoce naukowe dla szkół polskich i brazylijskich. Materiały piśmienne oraz książki handlowe dla wszelkich biur. Słownik Por-
tugalsko-Polski, Kozmówki Polsko-Portugalskie.

Drukarnia i Introligatornia: Przyjmuje się zamówienia na roboty drukarskie i wykonuje się natychmiast po cenach bardzo niskich.

Dewocjonalja: Różnice, księżeczki do nabożeństwa krajowego i zagranicznego wydawnictwa. Figury, krzyżki, obrazki, medaliki i t. d. Posiada na składzie Elementarza K. Lecha, Cena 3\$000.

NAJTAŃSZY I NAJLEPSZY SKŁAD OBUWIAW NIEŚCIE.

Çasa Ideal

RUA JOSE BONIFACIO Nr. 9 (w pobliżu katedry)

Fabryka obuwia najrozmaitszego gatunku. Wielki skład półczech, gum, farb, ta-
sty do obuwia i cholewek. Dom nasz znajduje się blisko katedry, przy obszerym
placu, nadającym się do postoju dla przybywających z kolonii.
Filje: Ulica 15 de Novembro 81, ulica Jose Bonifacio 9, oraz Joinville i Blumenau.
Obsługa w języku polskim.

„A VENCEDORA”

Fabryka cukierków i karmelków w najlżejszych opakowaniach
i w papierki owijanych.

Cukierki malinowe, kokosowe, miętowe, cytrynowe, ananasowe, truskaw-
kowe, bananowe, mleczne i gumowe. — Prócz tych są jeszcze inne gatunki
specjalne, nowego formatu, które w każdej chwili można nabyć po cenach bar-
dzo przystępnych. — Uprasza się Szań. Rodaków o łaskawe przekonanie się, że
są najtańsze i najlepsze w Kuritybie.
FRANCISZEK LACHOWSKI
Curityba — Rua Cabral N 53 — Curityba

— 68 —

Pewnej nocy kilku rabusiów wpa-
jąc przez Lemieszów twierdzili, że są
dłó do Kieby, zamożnego chłopca, ma-
jącego sadybę w lesie sosnowym, na-
przeiw naszego dworu, właściciela 60-
morgowego gospodarstwa. Na czele ich
stał Maksym, parobek Lemieszowski,
który po wybuchu powstania zajeżdżał
parę razy do Kaliksta, prosząc go o
konię i siedła.

Bandy ci eszcyli chatę, aby nikt
wymknął się nie mógł, położyli Kieba
na podłodze i zaczęli przypiekać mu
stopy, żądając oddania pieniędzy. Lecz
twardy chłop złożył ręce na pierśiach
i milczał. Nie nato on zlewał się potem
w skwarne dni letnie, nie nato mocz-
nie orał i siał, aby ciężką pracą uzbie-
raną krawiec oddać teraz hulajom!!
Przypiekali mu bok jeden i drugi...
chłop milczał... baz jęku! Odeszli wresz-
cie, widząc, że śmierć już stoi na pro-
gu tej chaty, a chłop-męczennik w parę
dni potem ducha wyzionął.

Toteż i my mieliśmy ciężką stratę.
Bandy wpywały na forwark do Raczek,
zbierały zboże z pod maszyny, upro-
wadzały konie lub krowy. To znów za-
jeżdżały do Lemieszówki, rabując dwór,
szarżując do chlewni, wywołując woza-
mi co się dało. Straż, postawiona przez
wiesia dla ochrony dworu, uciekła. Znaczk-
kowskiego pozostał sam na obelsoiu, bez-
silny wobec przeważającej liczby na-
pastników, a choć miał przez starszyzna
większą nakazane dawac znać o każ-
dym napadzie rabusiów, zanim zdolał
dobiec na wieś i zebrać chłopów, już
sładu bandy nie było. Wiesia dotrzy-
wała jednak słowa, danego Kalikstowi,
i pomimo takiej anarchii nikt z lemiesz-
szowskich nie rabował dworu. Starsi
gospodarze żalowali nas niezmiernie,
uważali, że krzywdą nam się dzieje, że
szkodą pańskiej pracy, ale jawnie i
zbrojnie nie występowali w obronie na-
szego mienia, bo już sami drżeli o wła-
sna skórę.

Jak biernie zachowywali się Niem-
cy w stosunku do taraszańskiej krwa-
wej ruchawki, świadczy fakt, że gdy
banda, wioząca chlewnię, sukno z bi-
lardu, skóry z karoty i powozów. zra-
bowane przed chwilą w lemieszowskim
dworze, zatrzymała się u strumienia,
aby napić konie — to z przeciwniej
strony niemiecy żołnierze poili również
swoje wierzchowce i przyjaźnie rozma-
wiali z powstańcami! A przejeżdża-

wysłani dla poskromienia band! Wo-
gole cały plon tegoroczny, wspania-
łego urodzaju poszedł na marne, a do-
rak naszych dostały się tylko marne
okruszki rozkradzionych zbiorów.

Jednym z najwymowniejszych de-
wodów żywotności państwowego orga-
nizmu jest sprawne i rozgałęzione ko-
lejnictwo. Dawniej, za caratu, jedynym
brakiem w niem było niedostarcenie do
wielu miejscowości wskutek olbrzymich
przezierni Rosji europejskiej i azja-
tyckiej. Poza tem pociągi służyły z wy-
godą i punktualnością. Wracający tłumnie
z frontu „towariszów”, biorąc sztar-
tem wagony 1-ziej i 2-giej klasy, wy-
bijając w nich szyby i przeciążając po-
nad przepisaną normę, czynili je okazy
niezdatnymi do użytku. Mechanizm lo-
komotywy i stan wagonów towarowych,
przewożących nieustannie armię i ży-
wność dla niej, pozostawały również
wiele do życzenia. Niemcy, z właści-
wym „sobie niepospolitym” zmysłem or-
ganizacyjnym, podnieśli z upadku to ku-
lejące kolejnictwo i doprowadzili je ja-
ko tako do porządku, dbając przede-
wszystkiem o możliwość szybkiego za-
provisionowania wygłodzonych państw
centralnych. Po głównych liniach kole-
jowych kursowały nawet pociągi po-
śpieszne oświetlane jak dawniej elek-
trycznością, z oknami zabitemi niekie-
dy deskami w braku szyb. Na prowincji
zato uruchomiono wagony 3-iej i 4-
tej klasy, bez szyb i światła, a kilka-
godzinne opóźnienia w rozkładzie jaz-
dy były zjawiskiem codziennym. Podróż
pośpiesznym pociągiem z Kijowa do
Odessy przekonała nas o słudności po-
rządków niemieckich. Przez noc całą
roja pluskiew, uwijających się po wy-
plamionym i podartym aksamiście ławek,
nie pozwoliły podróżnym na chwilę bo-
daj wycoczynku. Przywołany służący
kolejowy wzruszył ramionami i rzeki,
uniewinniając się:

„Towariszowie!... wszakże to oni
nanięli z frontu tego niechlujstwa, a
ponieważ wagony są w nieustannym
ruchu, bo rozporządzamy małą ilością
zdalnych do jazdy, więc brak nam
wprost czasu na radykalną walkę z pa-
sożytami. Co noy pasażerowie tak się
skarżą, a cóż my jesteśmy temu winni!

KAWIARNIA BAR

Rua São Francisco 55, Curityba

Zawsze najlepsza kawa, różne ciastka
świeży szops i nne napoje nationalne
i zagraniczne.

W nadziei, że Szanowni Rodacy
zyczliwie popierać będą moja
filje.

Główny mój sklep znajduje się w
ABRANCHES niedaleko kościoła na
terenie T. wa imienia Władysława Ja-
gielły z którym zawsze najzyczliwiej
współpracuję.
Jan Kubis

FABRYKA MAKARONU I

KAWY

Gontarski & Ska

kupuje kukurydzą tylko białą i zdrową na
tak zwany „kanzkie” i płaci po cenie
wyższej o 2-3\$000. Zawsze posiada
na składzie makaron świeży na jajach
bez farby.
Curityba — Av. Iguassu 246. — Tele-
fon 547. — Skrzynka pocztowa 287.

RESTAURACJA

Deposito Atlantica

Rua Mar. Floriano Peixoto N 83

róg Praça Carlos Gomes

Smaczne obiady i kolacje, ciepłe obiady
według życzenia Klientów. Co dnia
pierwszorzędne pieczywo. Zawsze świe-
ży szops Atlantica.

Apteka Polska

Założona w roku 1877.

JOÃO VIDAL NETO

Curityba — Rua Floriano 22 —
róg Mar. Deodoro — Parana —
Telefon 482.

Wielki wybór w drogeriach. Produkty
chemiczne. Lekarstwa nationalne i za-
graniczne. Recepty zatławia się szybko
i z największą ostrożnością.

Konsultojum: D-rów Moreira, Borges
de Macedo i t. d.

Najtańsza apteka w mieście. Zala-
twia się zamówienia w dzień i w nocy.
Mówi się po polsku.

Dr. CARLOS MOREIRA, Lekarz.

Specjalnie leczy oczy, uszy, nos i gar-
dło. — Konsultojum: Pharmacia Corbea,
Rua Marechal Floriano N 22 od godziny
3-ciej do 5-tej. Telefon 482. — Rezy-
dencja: Rua Visconde de Nacar 85 —
Telefon 388.

Fluxo Sedatina

usuwa kólki i bólesci przy wydzielaniu
mocu także u kobiet w stanie odmien-
nym i te w ciągu dwóch godzin.

Fluxo Sedatina leczy szybko i
skutecznie wszystkie choroby kobiece.

Fluxo Sedatiny używają z de-
bernym skutkiem w zakładach położni-
czych i domach zdrowia.

Dostawione przez Urząd Zdrowia
D. N. z S. P. pod N. 67 z 286 — 1915.

Wszyscy powinni pić tylko
Cruzeiro München

NAJLEPSZE PIWA NA OKRES ZIMOWY.

Cervejaria Cruzeiro

Telefon 495. — CURITYBA

Casa de Saude „São Francisco”

DOM ZDROWIA — KLINIKA PRYWATNA

DR. JORGE MEYER FILHO

Rua São Francisco N 25 — Curityba.

Specjalność: operacje, leczenie chorób kobiecych, pomoc przy porodach, zss
wanie szluzowego pneumothora x przy osobach cierpiących na płuca. — N
czesny aparat Roetgens. — Diatermia. — Szluzowe ultra fioletowe, prom-
słoneczne, Zystokopja i t. d. — Przyjmuje od godziny 10-iej do 11 poł od 1
stosownie, Zystokopja i t. d. — Przyjmuje od godziny 10-iej do 11 poł od 1

Do farbowania wszelkich
materiałów uważa się ogólnie
za najlepsze tak zwane
Farby BAYER

CARLOS LUHM — Rua Riochuelo 101 — Curityba

leczy reumatyzm, bóle
piersiowe, bóle zębów
uszu, pęcnralję, kolki,
świeże rany i t. p.

Lekarstwa tego używa się
przez nacieranie.

Jest do nabycia we wszystkich
aptekach.

Zima.

Chacie zaoszczędzić pieniądze na ubraniach, to udajcie się
do składu: CASA DAS ROUPAS FEITAS

RUA 1-ro DE MARÇO Nr. 1 — CURITYBA

gdzie znajdziecie WIELKI WYBÓR płaszczy i szarutek dla mężczyzn
i chłopców. — Casy niestęchanie niskie.

UBRANIA GOTÓWE KASZMIROWE 55\$000
PŁASZCZE KASZMIROWE 55\$000

Potrzeba zaraz Tokarzy, Stolarzy i Po-
liturników.

Tiburtius e Cia.

RUA DEZENBARGADOR MONTA 36 — CURITYBA.

— 69 —

Okupacja austriacka zajęła Podole
i południe Rosji łącznie z Odessą. I tu
życie, przykryte przez okupantów ich
siłą wołana, niby olbrzymim, nieprze-
niknionym kłosem, płynęło nieprze-
normalnie, burząc się jednak w głębi
i grząc zemstą najefędzom. Właścicie-
le zaburzonych majątków z Chersoń-
szczyzny zjechali leżąc do Odessy, nie
widząc możliwości dalszego prowadzenia
gospodarstwa rolnego. W szerokim pro-
mieniu od Odessy obszary ziemi były
tak niezaludnione, że wale składały się
niezazwyczaj, czasem nawet z
kilku chat, a wskutek tego ziemianie
okolice zmuszeni byli sprowadzać robo-
tników z Podola na czas robót polnych.

Nie mogło tu być mowy o „gło-
dzie ziemie, agitacja zaś wywołała tyl-
ko bezcelowe rabowanie i zniszczenie
inwentarzy żywych i martwych, nie
przynoszące nikomu rzeczywistych ko-
rzyści, a zmniejszające obszar upraw-
nych pól. Znaczna ich część leżała od-
legoziem, resztę zaś ziemianie, wobec
braku siły doogawowej, oddali chłopom
w dzierżawę, lub też gospodarowali z
nimi na spółkę w najpierwotniejszy spo-
sób. Był w Odessie stał się dla nas
na zawsze pamiętnym wskutek groźne-
go pomruku niewidzialnych sił, które,
dając wytwałe do zdeptania starego
świata, pragnęły zdobyć dla siebie pa-
nowanie nad nowym.

Wszliśmy właśnie z Hanecką z
naszej kamienicy w porze obiadowej,
gdy nagle przeraźliwy huk, trzask i
szybkie jak piorun, zgrzytliwe rozdarcie
powietrza ogłuszyły nas i wstrzymały
na miejscu. Błyskawicznym ruchem pod-
niosłam głowę do góry — i przemknęła
mi myśl, że chyba jakiś nieprzyjacielski
aeroplan rzuca na miasto pociski!
Lecz cudnie niebo południa było nieska-
żitelnie błękitne i czyste. Wtem sypnę-
ły się jeden za drugim podobne pie-
kielne lomoty, ogłuszające i tłumione
nazwajem siłą własnych wybuchów. Od-
szalonego wstrząśnienia powietrza szyb-
ko w oknach kamienicy wyleciały szy-
by bruk uliczny, wtrącając dźwiękiem tu-
kającego się szkła nieustającemu konse-
ntowi rozchukanych szczytów.

Wpadliśmy z powrotem do bramy
domu, w którym mieszkaliśmy. Podwór-
ko zatłoczone już było ucieka-
jącymi ze swych pomieszczeń lokatorami.
Nagle raptowny huk — tak potęż-

ny, jakgdyby świat cały się walił — za-
targał powietrzem, i szyby z górnych
pięter posypały się nam na głowy.

— Uciekajmy, mamusiu! — wołała
sędzia paniąnym strachem Hanecka.

— To aeroplany zarszują miasto
polskimi! — krzyknął ktoś z rozpęka-
— Skądże aeroplany?!... To ra-
czej bomby pękają z takim piekielnym
hałasem!

Ktoś wpadł zdyszany z ulicy:

— Niernani sprawy podłożyli o-
gień pod składy amunicji austriackiej!
Pożar szalony! Wspaniały widok! Szra-
nele i bomby pękają w powietrzu!

— Od takich wybuchów domy mo-
gą zważyć się nam na głowy! Uciekaj-
cie! Na ulicę! Na ulicę!

Rużeli wszyscy w jedną stronę i
stoczyli się w wąskim podziemiu, chcąc
się wydostać z podwórka. Ulice Odessy
przedstawały widok niezwykły. Tłumy
mieszkańców wyległy na nie, powodo-
wane snadź jednością myśli, która pa-
nika z chyżością huraganu przeniosła
przez wszystkie umyły. Niekłórzcy, fi-
lozoficznie niż drudzy nastrojeni, wy-
nieśli nawet krzesła i usiedli na nich
wygodnie, w myśl zasady, że, jeśli lada
chwila głowa ma być urwana, to niech
przynajmniej nogi nie boją! Przeróżne
poglądy i proocwa złowróźbnej treści
przelatywały niby iskra elektryczna
przez ten tłum zatrzwożony i niespokoj-
ny, albowiem wybuchy nie ustawały
ani na chwilę.

— Byle, tylko ogień nie doszedł
do składów pyroksyliny!

— Cała Odessa wyleci wtedy nie-
chybnie w powietrze!!

I szumiato przerazenie to morski
głów ludzkich pod wpływem zdań, u-
ktych w wyobraźni historycznych tohó-
rów, których nigdy nie brak w po-
dobnych wypadkach. Wreszcie jakiś
przechodzień zbliżył się do nas.

— Uspokójcie się, państwo, — rzekł
przekonywująco. — Jakojśnienier, twier-
dze stanowczo, że niebezpieczeństwa
niema najmniejszego. Dynamit tylko
wtedy jest straszny, gdy go się podło-
ży pod fundamenty gmachów, ale od
ruchu fal powietrznych, niosących się
nawet z potężną siłą, żaden jessze ba-
dynek nie runął! Wylecą z okien szy-
by — oto wszystko!

To krótkie i chłodne wyjaśnienie
fachowe, podawane z ust do ust, prze-